

Natura w leśnictwie

2015-09-29

Polska należy do czołówki europejskiej, jeśli chodzi o wielkość powierzchni obszarów zalesionych. Lasy zajmują 29% jej terytorium i rosną na obszarze 9,1 mln ha. Zdecydowaną większość stanowią lasy państwowe, z czego blisko 7,6 mln ha zarządzane jest przez Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe”. Lesistość kraju wciąż się zwiększa. W 1945 r. wynosiła 21%, a obecnie już 29%.

W celu zapewnienia ochrony ekosystemów leśnych, racjonalnego wykorzystania znajdujących się w nich zasobów przyrodniczych (głównie drewna) oraz zagwarantowania możliwości spełniania przez te ekosystemy innych funkcji społecznych, konieczne jest prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zrównoważony. Zrównoważone gospodarowanie lasami odbywa się za pośrednictwem planów urządzenia lasu tworzonych przez Lasy Państwowe. Są to podstawowe dokumenty opisujące las, jego zasoby oraz określające wszystkie działania podjęte w toku gospodarki leśnej w Polsce. Są sporządzane raz na 10 lat i zatwierdzane przez Ministra Środowiska. Ich częścią jest Program Ochrony Przyrody, który zawiera kompleksowy opis stanu przyrody oraz zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji. Plany urządzenia lasu sporządzane są we współpracy z organami nadzorującymi obszary Natura 2000 w celu zapewnienia właściwej ich ochrony.

Ekosystemy leśne pełnią wiele ważnych funkcji. Powierzchnie leśne można wykorzystywać z różną intensywnością na potrzeby rynku drewna. Unia Europejska jest drugim na świecie potentatem w produkcji drewna użytkowego, a także papieru z włókna ścieru drzewnego. Lasy zapobiegają również erozji gleby i jej pustynnieniu (retencjonują wodę) oraz pełnią niezwykle ważną rolę w procesie akumulacji dwutlenku węgla. Mają również wyjątkową wartość rekreacyjną dla człowieka. Ponadto lasy, jako najbardziej rozbudowane ekosystemy na lądzie, odgrywają kluczową rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej. Ze względu bowiem na znaczne zróżnicowanie w strukturze wiekowej i przestrzennej (piętrowość) stanowią idealne siedliska dla znacznej liczby gatunków flory i fauny. Szacuje się, że aż 65% zasobów biologicznych Polski skoncentrowana jest w ekosystemach leśnych. Stwarzają one naturalną ostoję dla dużych drapieżników, takich jak niedźwiedzie, wilki czy orły, które kiedyś swobodnie przemierzały rozległe krajobrazy lasów Europy. Obecnie drzewostany leśne są bardzo przerzedzone (na jednostkę powierzchni przypada mała liczba drzew). Ponadto tereny leśne wykazują ekstremalnie wyspowy charakter, gdyż dochodzi do ich fragmentacji.

Urządzanie lasów w sieci Natura 2000

Sieć Natura 2000 obejmuje zarówno lasy naturalne, jak również gospodarcze w stanie zbliżonym do naturalnego. Obszar leśny włączony do sieci Natura 2000 nie jest, podobnie jak w przypadku obszarów rolniczych, obowiązkowo wyłączany z planów gospodarczych. Jednak praktykowane formy gospodarowania powinny odpowiadać wymogom środowiska naturalnego, a w szczególności potrzebom gatunków i siedlisk, które zdecydowały o objęciu obszaru ochroną. Środowiskowe gospodarowanie może tu być względnie proste i sprowadzać się np. do pozostawienia w lesie obumarłych drzew lub objęcia ochroną konkretnych drzew ze względu na gniazda rzadkich gatunków ptaków. Można także podjąć starania bardziej kompleksowe, jak np. wydłużanie okresu odnowienia czy wdrożenie rębni - systemu gospodarowania mającego na celu stworzenie najkorzystniejszych warunków dla odnowienia lasu. Wybór odpowiednich działań zależy od rodzaju i stanu miejscowych ekosystemów leśnych. Decyzje w tym zakresie muszą zapadać przy ścisłym współdziałaniu miejscowych grup interesu oraz obecności organu zarządzającego miejscowym obszarem Natura 2000 i odpowiednią jednostką Lasów Państwowych.

Ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt wymienionych w załącznikach do dyrektywy ptasiej (Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) i dyrektywy siedliskowej (Dyrektywa 92/43/EWG Rady z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) wykracza poza wyznaczone obszary tworzące sieć Natura 2000. Po przeprowadzeniu w latach 2006 i 2007 w Lasach Państwowych powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz wybranych gatunków roślin i zwierząt, stwierdzono, że powierzchnia siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 sięgnęła w przybliżeniu 1,4 ml ha, co stanowi około 15% obecnej powierzchni Lasów Państwowych, a z powyższych dyrektyw wynika, że Polska jest zobowiązana otaczać ochroną wrażliwe siedliska na całym swoim terytorium, nie tylko na obszarach Natura 2000. Do powierzchni wymagającej ochrony w formie obszarów Natura 2000 odnosi się skonkretyzowany obowiązek „zapobiegania wszelkiemu pogarszaniu stanu” (obowiązek z art. 6.2 dyrektywy siedliskowej) i docelowo „obowiązek podjęcia niezbędnych działań, odpowiadających ekologicznym wymaganiom ekosystemów, w celu utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony”(obowiązek z art. 6.1 dyrektywy siedliskowej). Spośród wspomnianych 1,4 mln ha siedlisk, w 2009 r. w obszarach Natura 2000 znalazło się 380 tys ha, czyli ok. 4% obecnej powierzchni gruntów Lasów Państwowych. Powierzchnia leśnych obszarów Natura 2000 od 2009 r. znacznie wzrosła i obecnie stanowią one 38% terytorium Lasów Państwowych, zajmując ponad 2,8 mln ha.

Szczegółowe informacje na temat sieci Natura 2000 w leśnictwie przedstawione zostały w publikacji [-Natura 2000 w leśnictwie.](#)